

ที่ **ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติ
วิธีสัสนากรรมฐานตามแนวของ
พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)**

ธิดารัตน์ สนธิ์ทิม*

สมบูรณ์ วัฒนนะ**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิธีสัสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ของวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการปฏิบัติวิธีสัสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ของวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษา คือ ผู้เข้าปฏิบัติธรรมวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 120 คน

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตร สาขาวิชาศาสนศึกษา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: Pairthidarus@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตร สาขาวิชาศาสนศึกษา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
วันที่รับบทความ 28 พฤษภาคม 2561 วันที่แก้ไขบทความ 18 ธันวาคม 2561
วันที่รับบทความ 7 มกราคม 2562

ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว โดยค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยที่ พบว่า ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 มีทัศนคติต่อการสอน วิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ในระดับ มากเท่ากับ 3.91 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.532 จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่าตัวแปรทางด้าน เพศและอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อทัศนคติในการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐาน ตัวแปรทางด้านประสบการณ์การปฏิบัติและระยะเวลาการปฏิบัติ ธรรมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ของวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

คำสำคัญ: ทัศนคติ, วิปัสสนากรรมฐาน, หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม

A Study of the People's Attitude towards the Teaching of Vipassana Meditation Practice in the Way of Phra Dhammasinghapuracariya (Jaran Dhidhadhammo)

Thidarus Sontim*

Somboon Wattana**

Abstract

The objectives of this research are: (1) To study the people's attitude towards the teaching of Vipassana meditation in the way of Phra Dhammasinghapuracariya (Jaran Dhidhadhammo) of the Tan-en Temple, Provincial office of Dhamma practice No. 15, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. (2) To study factors relating to the attitudes and practices of Vipassana meditation according to the principles of Phra Dhammasinghapuracariya (Jaran Dhidhadhammo) of the Tan-en Temple, Provincial office of Dhamma practice No. 15, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group consists of 120 randomly-selected meditation practitioners at the Tan-en Temple. The data are acquired through questionnaires and analyzed through statistical software packages for frequency, percentage (%),

* Student, Bachelor of Arts (Religious Studies) Program, College of Religious Studies, Mahidol University E-mail: Pairthidarus@gmail.com

** Advisor Lecturer, College of Religious Studies, Mahidol University

Received May 28, 2018, Revised December 18, 2018, Accepted January 7, 2018

mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), t-test, and one-way analysis of variance. The level of significance for statistical testing was 0.05.

The research finds that the attitudes of practitioners, who meditated at the Tan-en Temple, towards the meditation practice according to the teachings of Phra Dhammasinghapuracariya (Jaran Dhidhadhammo), are at the level of 3.91, with a standard deviation at 0.532. Hypothesis testing finds that gender and age differences influence the selected sample's attitude towards Vipassana meditation practice, whereas variables in terms of meditation practice experience and duration do not affect the sample group's attitudes towards the meditation practice according to the teachings of Phra Dhammasinghapuracariya (Jaran Dhidhadhammo) of the Tan-en Temple.

Keywords: Attitude, Vipassana, Jaran Dhidhadhammo

บทนำ

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน มีการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ ความเจริญก้าวหน้าในแต่ละด้าน ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันเป็นเหตุเพราะต้องการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) และความเป็นอยู่ของประชาชน (Well-being) ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งก็ส่งผลต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์ในปัจจุบันต้องปรับตัวต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ซึ่งการปรับเปลี่ยน รูปแบบการใช้ชีวิตของแต่ละคนนั้นก็อาจจะไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม เสมอไป จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาของสังคมต่อมา ดังเช่น ในหลายปีที่ผ่านมาสถิติ การเกิดอาชญากรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น จาก ปี 2547 – 2549 พบว่ามีอาชญากรรมเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.07 % จนในปี 2558 เดอะนิวยอร์กไทมส์ (The New York Times) รายงานว่าตำรวจได้พบว่ามิชมิย การลักทรัพย์ และการปล้นทรัพย์เพิ่มขึ้นกว่า 75,557 ครั้งในปีนั้น ซึ่งมากกว่า ปีก่อนถึง 10.5 % (Fuller Thomas, 2015: ออนไลน์) แสดงให้เห็นว่ามีอัตรา การเกิดอาชญากรรมและการก่อการร้ายสูงในสังคมและ มีแนวโน้มที่จะร้ายแรง มากขึ้นในอนาคต จึงแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง ทางกาย วาจา และ ทางใจ เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานโดยใช้หลักธรรมของสติปัญญาฐาน 4 คือ การดำรงชีวิตอย่างมีสติ รู้จักคำนึงว่าสิ่งที่ทำจะดีหรือชั่ว จะถูกหรือผิด จะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และ ไม่ลืมที่จะไตร่ตรองว่าจะกระทบต่อบุคคลรอบข้าง สังคม หรือเศรษฐกิจหรือไม่ เช่น การพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่มุ่งเน้นการแข่งขันและมีชัยชนะเป็นผลลัพธ์ ทำให้ทุกคนย่อมนัดดิ้นรน กระเสือกกระสน และไม่มีใครยอมแพ้ใคร เพราะความ กระจายในชัยชนะนั้น ในทางพุทธศาสนา เรียกว่า กิเลส หรือ เครื่องบ่วงรัดใจ (จิต) อันเกิดจากความอยาก ความต้องการอย่างมุ่งมั่นจนเกิดการกระทำขึ้น

ตามมาซึ่งการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นวิธีการการพัฒนาจิตใจของ มนุษย์บนพื้นฐานของ “หลักธรรมสติปัญญาฐาน 4” มีองค์ประกอบสำคัญ คือ อาตาปี สัมปะชาโน สติมา ความหมาย คือ ให้มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ ระลึกไปตามฐาน

ทั้ง 4 คือ กาย เวทนา จิต ธรรม ให้เกิดปัญญารู้เท่าทันโลก คือ มีสติ ควบคุมทางกาย วาจา ใจ ไม่ให้หลงไปกับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสภายนอก การยึดมั่นถือมั่น ในตนเองเป็นศูนย์กลาง (เห็นแก่ตัว) หรือวัตถุสิ่งของเป็นสำคัญ (บริโภคนิยม) ให้ลดน้อยลงไป หลักสติปัฏฐาน 4 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ด้วยการจัดความโลภ โกรธ หลง อันเป็นที่มาของความรุนแรง ความขัดแย้งต่างๆ ในสังคม โดยวิปัสสนากรรมฐานมีแนวทางฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม รู้ดี รู้ชั่ว ลดความเห็นแก่ตัว และไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ที่สามารถจัดความโลภ โกรธ หลง อันเป็นรากเหง้าของความชั่วได้อย่างสมบูรณ์ตามแนวปฏิบัติอริยมรรคหรืออริยผล ตามความเพียรพยายามในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น

ทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมีความหมายครอบคลุมถึงความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ทัศนคติดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าวัดปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนเพื่อเรียนรู้และฝึกฝนการใช้ปัญญาในการพัฒนาจิตใจ อารมณ์และคุณภาพชีวิตของตนเอง การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทัศนคติที่ทำให้คนให้ความสนใจเลือกมาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามรูปแบบของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมโม) ที่วัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสาขาปฏิบัติธรรมย่อยมาจาก วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมโม) เหตุที่ให้ความสนใจในที่แห่งนี้เนื่องจากปัจจุบันประชาชนทุกเพศทุกวัย จากหลากหลายอาชีพในพื้นที่ต่างๆ ให้ความสนใจในการมาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามคำสอนของหลวงพ่ोजรัญที่วัดตาลเอนแห่งนี้จำนวนมาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีทัศนคติอย่างไรในการเลือกมาปฏิบัติธรรมและศึกษารูปแบบการสอนวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์(หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธมโม) ในสาขาวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนพุทธศาสนิกชนให้เกิดทัศนคติ

ที่ดีต่อการศึกษาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานและส่งเสริมพัฒนาารูปแบบการจัดการปฏิบัติธรรมภายในวัด เพื่อประสิทธิภาพและประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาเหมือนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมกว้างขวางมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) กรณีศึกษา: วัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) กรณีศึกษา: วัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) ที่วัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาถึงปัจจัยด้านประสบการณ์ การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) กับผู้เข้าปฏิบัติธรรมวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) จำนวน 120 และสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews schedule) กับพระวิปัสสนาจารย์และผู้ปฏิบัติธรรม ทั้งมีโครงสร้า

และไม่มีโครงสร้าง การสังเกต (observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) จำนวน 5 คน/รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการใช้แบบสอบถามกับกับผู้เข้าปฏิบัติธรรมวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นปัจจัยอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การปฏิบัติธรรม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านประสบการณ์ด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ความรู้ความเข้าใจเรื่องวิปัสสนากรรมฐานและเหตุจูงใจให้เข้าฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งในแต่ละหัวข้อใหญ่จะมีข้อย่อย โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.942

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการสอนวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้แบบสอบถามตามมาตรวัดแบบ Likert's Scale และลักษณะคำถามจะมีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 1.014

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าที (t-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันซึ่ง คำนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. เพศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.2 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 35.8

2. ช่วงอายุที่อยู่ในวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ จะเป็นผู้สนใจการปฏิบัติธรรมมากที่สุด โดยมีช่วงอายุระหว่าง 20 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ อายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 รองลงมาคือ อายุ 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตามมาคือ อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.7 และอายุ 50 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.2 และช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปี เข้าร่วมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.5 เท่านั้น

3. สถานภาพพบว่า ผู้มีชีวิตโสดเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมา คือ ผู้มีชีวิตสมรส หม้าย แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 19.2, 5.0, 4.2 ตามลำดับ

4. การศึกษานั้นมากกว่าครึ่งมีการศึกษาตั้งแต่ ปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ ไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีร้อยละเท่ากัน คือ 16.7 และน้อยที่สุดอยู่ที่ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 3.3 เป็นต้น

5. ด้านการประกอบอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเอกชน/รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว ซึ่งมีร้อยละเท่ากันคือ 20.8 ตามมาด้วย อาชีพอื่นๆ...พ่อบ้าน /แม่บ้าน ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ และข้าราชการบำนาญ คิดเป็นร้อยละ 11.7, 5.8, 1.7 และ 0.8 ตามลำดับ

6. ด้านรายได้ของครอบครัว/เดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือ รายได้ไม่เกิน 2,00 บาท คิดเป็น

ร้อยละ 24.2 และ 2,001 – 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.5 สำหรับครอบครัวที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท และ 6,001 – 9,000 บาท ซึ่งมีร้อยละเท่ากันคือ 6.7 เป็นต้น

7. สำหรับภูมิลำเนา ส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ ต่างจังหวัด ถึงร้อยละ 61.7 และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 38.3 เป็นต้น

8. ผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในครั้งนี มีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมมาแล้ว ถึงร้อยละ 84.2 และผู้ไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 15.8

9. รูปแบบในประสบการณ์การฝึกปฏิบัติธรรมตามวิธีการ พองหนอ - ยุบหนอ คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมาคือแบบพุทโธ มากกว่า 1 อย่าง แบบสัมมาอรหัง และแบบนะมะพะทะ คิดเป็นร้อยละ 27.5, 11.7, 1.7 และ 0.8 ตามลำดับ และผู้ไม่เคยประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 15.0 เป็นต้น

10. ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม ในระยะเวลา 1 - 5 ปี ถึงร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ ไม่เคยมีประสบการณ์ มีประสบการณ์ 5- 10 ปี และมีประสบการณ์ มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2, 15.0 และ 9.2 เป็นต้น

11. ผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในครั้งนี มากกว่าครึ่งมีสุขภาพแข็งแรงดี ถึงร้อยละ 97.5 และผู้มีร่างกายอ่อนแอ คิดเป็นร้อยละ 2.5 เป็นต้น

12. ลักษณะการศึกษาต่อธรรมะ ส่วนใหญ่มีการศึกษา มากกว่า 1 อย่าง ถึงร้อยละ 30.8 รองลงมาคือ สนทนาธรรมกับพระสงฆ์หรือผู้รู้โดยตรง เทปธรรมะ หรือรายการทางวิทยุ หนังสือหรือสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับธรรมะ คิดเป็นร้อยละ 28.3, 14.2 และ 13.3 รวมทั้ง รายการธรรมะทางโทรทัศน์และไม่ศึกษาเลย มีร้อยละเท่ากันคือ 6.7 ตามลำดับ

13. ผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในครั้งนี มากกว่าครึ่ง มาเข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ณ วัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แห่งที่ 15 เป็นครั้งแรก ถึงร้อยละ 70.8 และผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 29.2 เป็นต้น

ทัศนคติด้านวิธีการปฏิบัติ

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าวิธีการปฏิบัติพระกรรมฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.91 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเจริญสติแบบยุบหนอ – พองหนอ สามารถปฏิบัติได้ในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่งและนอน (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.55 รองลงมาคือ ในขณะที่ปฏิบัติต้องกำหนดรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้มากที่สุด (ข้อ2) มีค่าเฉลี่ย 4.46 วิธีการปฏิบัติวิปัสสนาแบบยุบหนอ – พองหนอตรงตามมหาสติปัฏฐานสูตรในพระไตรปิฎก (ข้อ1) มีค่าเฉลี่ย 4.42 และการปฏิบัติอิริยาบถเดินและนั่งมีระยะเวลาปฏิบัติที่เหมาะสม (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 4.28 ส่วนในการนั่งกำหนดสำคัญกว่าการเดินจงกรม (ข้อ 4), การกำหนดอิริยาบถนอนทำให้จิตเป็นสมาธิตั้งมั่น (ข้อ 5) และ การกำหนดอิริยาบถย่อยไม่มีผลต่อการเจริญสติ (ข้อ 7) อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.46, 3.24 และ 3.00 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติที่มีต่อพระวิปัสสนาจารย์

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าทัศนคติที่มีต่อพระวิปัสสนาจารย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.89 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระวิปัสสนาจารย์มีความรู้ความสามารถอย่างดีในเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.41 รองลงมาคือ พระวิปัสสนาจารย์มีบุคลิกภาพน่าเคารพศรัทธา (ข้อ 5) มีค่าเฉลี่ย 4.39 และพระวิปัสสนาจารย์สามารถควบคุมการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย 4.39 รองลงมา ได้แก่ การสอนของวิปัสสนาจารย์ใช้ภาษายากต่อการ

เข้าใจ (ข้อ 3) และพระวิปัสสนาจารย์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าปฏิบัติธรรม (ข้อ 4) ซึ่งมีร้อยละเท่ากันคือ 3.15 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงาน

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือหนังสือสวดมนต์ เอกสารเพียงพอและมีคุณภาพ (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 4.62 เครื่องเสียงได้ยินชัดเจนดีและเหมาะสมแก่การสอนวิปัสสนากรรมฐาน (ข้อ 8) มีค่าเฉลี่ย 4.56 และ การบริการด้านอาหารเพียงพอและมีคุณภาพ (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ย 4.53 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย รองลงมา ได้แก่ ไฟฟ้าและแสงสว่างเพียงพอต่อการใช้สอย (ข้อ 5) มีค่าเฉลี่ย 4.45 ห้องสุขาและห้องอาบน้ำสะอาดและเพียงพอ (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 4.40 และ มีความสะดวกในเรื่องที่พักและอุปกรณ์เครื่องนอน (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 4.28 ส่วน ลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลางคือ การประชาสัมพันธ์ของทางวัดรายละเอียดการมาปฏิบัติธรรมไม่เหมาะสมและเพียงพอเท่าที่ควร(ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 3.02 และ เจ้าหน้าที่ ไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติ (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย 2.98 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติด้านสัมพันธภาพระหว่างพระวิปัสสนาจารย์กับผู้ปฏิบัติ

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทัศนคติด้านสัมพันธภาพระหว่างพระวิปัสสนาจารย์กับผู้ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.19 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระวิปัสสนาจารย์สามารถตอบข้อสงสัยในการปฏิบัติได้ดี (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย 4.62 พระวิปัสสนาจารย์มีอัธยาศัยเป็นกันเองและยิ้มแย้มแจ่มใสกับผู้ปฏิบัติ

ธรรม (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 4.56 และพระวิปัสสนาจารย์บำเพ็ญเพียรประพฤติชอบ เป็นแบบอย่างแก่ผู้ปฏิบัติธรรม (ข้อ 10) มีค่าเฉลี่ย 4.53 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย รองลงมา ได้แก่ มีการสาธิตขั้นตอนการปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 4.48 พระวิปัสสนาจารย์มีความอดทนต่อปัญหารบกวนในการสอน อย่างดียิ่ง (ข้อ 9) มีค่าเฉลี่ย 4.43 พระวิปัสสนาจารย์มีการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติ เสมอ (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 3.77 พระวิปัสสนาจารย์สามารถให้คำแนะนำผู้ปฏิบัติ ด้านอื่นๆ (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ย 4.37 และพระวิปัสสนาจารย์มีการประสานงาน ด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีเพื่อการปฏิบัติธรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อย (ข้อ 8) มีค่าเฉลี่ย 4.36 ส่วนลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับน้อยคือ พระวิปัสสนาจารย์ไม่สนใจดูแล สวัสดิการและความเป็นอยู่ผู้ปฏิบัติธรรม (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 2.55 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตาม แนวของพระธรรม สิ่งหุราจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทัศนคติด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิปัสสนากรรมฐานทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุขสงบขึ้น (ข้อ 9) มีค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมา ได้แก่ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมีการปรับตัว กับสถานการณ์ในชีวิตได้ดีขึ้น (ข้อ 2) ทำให้ท่านมีสติสัมปชัญญะในการทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ข้อ 8) ซึ่งมีมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.45 การเจริญ วิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมีความสามารถในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้น (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 4.38 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านเข้าใจวิธีการแก้ไขปัญหาชีวิตได้ดีขึ้น (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 4.35 และการเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ บุคคลในครอบครัวเข้าใจกันมากขึ้น (ข้อ 5) ทำให้ท่านใช้จ่ายอย่างเป็นระบบมากขึ้น (ข้อ 7) ซึ่งมีมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.13 ส่วนลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลาง คือ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมองเห็น ความจริงของชีวิตมากขึ้น

(ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 3.02 และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมีความเชื่องำในกาการทำงาน (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 2.90 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมะ

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าทัศนคติด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการปฏิบัติทำให้เกิดสติปัญญาสูงสุด (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 4.58 การปฏิบัติทำให้เกิดสิริมงคลในชีวิต (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย 4.57 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานเป็นการบูชาคุณพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 4.56 และการปฏิบัติเพื่อสั่งสมความดีสูงสุด (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถช่วยให้การศึกษาแนวปฏิบัติให้เห็นผลได้ละเอียดมากขึ้น (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเจริญวิปัสสนากรรมฐานเพื่อคาดหวังนิพพาน (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 4.31 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติด้านการควบคุมอารมณ์

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าทัศนคติด้านการควบคุมอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านเป็นคนคิดก่อนทำมากขึ้น (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 4.45 ทำให้ตัวท่านเป็นคนมีเหตุผลมากขึ้น (ข้อ 2) มีค่าเฉลี่ย 4.42 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมีความสบายใจ อารมณ์แจ่มใสขึ้น (ข้อ 9) มีค่าเฉลี่ย 4.40 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ไม่ติดกังวลฟุ้งซ่าน (ข้อ 6) มีค่าเฉลี่ย 3.98 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานช่วยให้ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น (ข้อ 4) มีค่าเฉลี่ย 4.38 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านสามารถเอาชนะใจตนเองมากขึ้น (ข้อ 10)

มีค่าเฉลี่ย 4.33 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านมีความจำดีขึ้น (ข้อ 8) มีค่าเฉลี่ย 4.21 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านรู้สึกตัวเร็วเมื่อมีอารมณ์ มากระทบ (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ย 4.20 ในลำดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานไม่อาจทำให้ท่านเบาบางความโลภลงได้เลย (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 3.01 และการเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านนอนไม่หลับเพราะอยากกำหนดไม่หยุด (ข้อ 5) มีค่าเฉลี่ย 2.72 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ทัศนคติด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญฐิตธัมโม) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ทัศนคติด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้มั่นใจในความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม (ข้อ 8) มีค่าเฉลี่ย 4.55 และรองลงมา ได้แก่ ทำให้ท่านอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข (ข้อ 9) มีค่าเฉลี่ย 4.48 ทำให้ท่านมีกำลังใจในการทำความดีมากขึ้น (ข้อ 7) มีค่าเฉลี่ย 4.43 การเจริญวิปัสสนากรรมฐานทำให้ท่านเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรู้เท่าทัน (ข้อ 1) มีค่าเฉลี่ย 4.36 และทำให้ท่านมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีขึ้น (ข้อ 2) กับทำให้ท่านยินดีเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนร่วมมากขึ้น (ข้อ 5) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.28 สุดท้ายอยู่ในระดับปานกลางคือ หลังจากปฏิบัติความเพียรของท่านมากขึ้น (ข้อ 6) ทำให้ท่านเบื่อสังคม และอยากใช้ชีวิตอยู่คนเดียว (ข้อ 4), และทำให้ท่านรู้สึกความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้อื่น (ข้อ 3) มีค่าเฉลี่ย 3.23, 3.04 และ 2.75 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

ผลทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3 สมมติฐาน ผลปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2 สมมติฐาน ได้แก่ เพศและอายุ และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง

ไว้ 2 สมมติฐาน ได้แก่ ประสพการณ์ปฏิบัติธรรม และระยะเวลาของประสพการณ์ปฏิบัติธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดตาลเอน มีเพศต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในภาพรวมทั้งหมด (Grand Total) เพศชาย มีค่าเฉลี่ย 4.00 และเพศหญิง มีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการปฏิบัติธรรมด้วยสถิติ t - test พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีทัศนคติในการปฏิบัติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในด้านการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย .003 และด้านการควบคุมอารมณ์ มีค่าเฉลี่ย .040 แสดงให้เห็นว่า เพศมีผลต่อระดับทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดตาลเอน มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในภาพรวมทั้งหมด (Grand Total) พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.21 รองลงมา คือ ประชาชนที่มีอายุ 40 – 49 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.12 ตามมาด้วยอายุ 20 - 29 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.03 อายุ 30 – 39 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.97 ลำดับสุดท้าย คือ อายุ 50 – 59 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการปฏิบัติธรรมด้วยสถิติ F - test พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงต้องยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่ไม่มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อยู่ในระดับน้อยกว่า ช่วงอายุ ต่ำกว่า 20 ปี และ อายุ 60 ปีขึ้นไป เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานรายด้าน พบผลสอดคล้องกับภาพรวม 2 ด้าน คือ ด้านสัมพันธภาพพระวิปัสสนาจารย์กับผู้ปฏิบัติธรรม และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมะ

สมมติฐานที่ 3 ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดตาลเอน มีประสบการณ์ปฏิบัติธรรมต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวมทั้งหมด (Grand Total) พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติธรรม มากกว่า 1 อย่างมีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.14 รองลงมา ประสบการณ์การปฏิบัติธรรมแบบพุทโธ มีค่าเฉลี่ย 4.02 ตามมาด้วย แบบนะมะพะทะ มีค่าเฉลี่ย 3.95 แบบสัมมาอรหัง มีค่าเฉลี่ย 3.89 ลำดับสุดท้าย คือ แบบพองหนอ ยุบหนอ มีค่าเฉลี่ย 3.55 ตามลำดับจากมากไปหาน้อยและเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการปฏิบัติธรรมด้วยสถิติ F - test พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติธรรมต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ปฏิบัติธรรมต่างกันไม่มีผลต่อหรืออิทธิพลต่อทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดตาลเอน มีระยะเวลาของประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแตกต่างกัน จะมีทัศนคติในการการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวมทั้งหมด (Grand Total) พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาของประสบการณ์ปฏิบัติธรรม มากกว่า 10 ปี มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.12 รองลงมา ระยะเวลา 1 – 5 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.09 ตามมาด้วย ระยะเวลา 5 – 10 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.08 และลำดับสุดท้าย คือ ผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.96 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติในการปฏิบัติธรรมด้วยสถิติ F - test พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ปฏิบัติธรรมต่างกัน มีทัศนคติในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลาของประสบการณ์ปฏิบัติธรรมแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อหรืออิทธิพลต่อทัศนคติการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการชี้แจงรายละเอียดข้อมูลขั้นตอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าใจถึงจุดประสงค์และระเบียบการปฏิบัติธรรมร่วมกัน เสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อไป

2. ควรให้การสนับสนุนพระวิปัสสนาจารย์ให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการสอนวิปัสสนากรรมฐานในสังคม และพระวิปัสสนาจารย์ควรใช้เวลาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปฏิบัติธรรม หรือการสอบถามผู้ปฏิบัติธรรมในระยะเวลาหนึ่งเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติและเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการสอนวิปัสสนากรรมฐานต่อไป

3. ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้กว้างขวางมากขึ้น โดยจัดสรรเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการจัดการภายในวัด เพื่อเป็นการเผยแพร่รูปแบบวิธีปฏิบัติและส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อแนวการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ ฐิตธัมโม)

บรรณานุกรม

คัมภีร์ภาษาไทย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือภาษาไทย

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์, 2543. **ความรู้ที่ศนคติ และการใช้ประโยชน์จากธรรมะ
ของผู้ปฏิบัติกรรมฐานที่ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี.** กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2536. **ทัศนคติความเชื่อและพฤติกรรม: การวัดการ
พยากรณ์และการเปลี่ยนแปลง,** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

ธวัชรัตน์ อ่อนราษฎร์, 2556. **แรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน.** วิทยา
นิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประกาศิต ประกอบผล, การพัฒนาคุณภาพจิตตามแนววิปัสสนากรรมฐาน,
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ 7
ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม: 88 – 90.

พระกัมมัญฐานาจารย์ พระปณิตาภิงค์ (พระอุ บัณฑิต มหาเถระ), 2553. **รู้แจ้ง
ในชาตินี้ (In This Very Life).** กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พระครูวิสุทธีภาวนาประสิทธิ์ วิ. (จิริยุทธ์ อธิฉนฺโท) 2555. **ระเบียบปฏิบัติธรรม
วัดตาลเอน.** กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์ จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2551. **พุทธวิธีในการสอน.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิ
พุทธธรรม.

พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรรย์ ฐิตธัมโม), 2516. **แก่นแท้ของพุทธศาสนา.**
กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.

_____. 2546. **สติปัญญาสี่และคติธรรมคำสอน,** กรุงเทพฯ: บริษัทพลัสเพรส
จำกัด.

- _____. 2529. **คู่มือการฝึกอบรมพัฒนาจิต**, กรุงเทพฯ: บริษัท พลัสเพลส จำกัด.
- _____. 2550. **ชีวประวัติประสพการณ์และคำสอน หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม**, กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระมหาบุญเลิศ ธรรมทสฺสี. 2547. **ทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาธุระ ส่วนธรรมนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ สุขวิทยา, การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความสัมพันธ์วิปัสสนากรรมฐานกับหลักไตรสิกขา, **วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน: 88 – 90.**

ภาษาอังกฤษ

- Anne Bancroft. 2010. **The Buddha Speaks: A Book of Guidance from the Buddhist Scriptures**. Shambhala.
- Krech, D., & Crutchfield, R. S., 1948. **Theory and problem of social psychology**. London: McGaw.
- Dileep Kumar, 2012. M Vipassana Meditation and Life Effectiveness. **Journal of Education and Vocational Research**, Vol. 3, No. 2, pp. 48-57, Feb 2012 (ISSN 2221-2590)
- Baer, R. A., & Sauer, S. 2009. Mindfulness and cognitive behavioral therapy: A commentary on Harrington and Pickles. **Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly**, Vol. 23, No. 4, pp. 324–332.
- Thray, S., Sayagi, U. & Ba, K. 1983. **The Essentials of Buddha Dhamma in Meditative Practice**.
- Vipassana Journal, Hyderabad, India: Vipassana International Meditation Centre**, Vol. 3, No.5, pp. 1-6.